

Список використаних джерел:

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – 2-ге вид., випр. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Кононко О.Л. Душевність, людяність, щирість // Дошкільне виховання. – 1999. – № 2. – С. 8–9.
3. Лещенко О.М. Естетичне виховання дітей дошкільного віку // Дошкільне виховання. – 2003. – № 9. – С. 12-16.
4. Медведева И.Я., Шишова Т.Л. Книга для трудных родителей. – М.: Роман-Газета, 1994. – 269 с.
5. Фесюкова Л.Б. Воспитание сказкой: Для работы с детьми дошк. возр. – Харьков: Фолио, 1996. – 464 с.

Джежер-Личова С.М.

вихователь-методист,

КЗДО № 1 «Малютко», м. Сватове

ЕМПАУЕРМЕНТ-ПЕДАГОГІКА – ЦЕ ШЛЯХ ВІД МОТИВАЦІЇ І НАТХНЕННЯ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Наш час – це ера цивілізації, епоха організаційних та інформаційних технологій, епоха технічної культури, епоха відповідального, дбайливого ставлення до довкілля та здоров'я людини. Новому періоду розвитку людства має відповідати нова філософія освіти, нові системи, нові моделі навчання.

Сталий розвиток – це стабільний, збалансований розвиток економічної та соціальної сфер при раціональному використанні екологічних ресурсів для забезпечення здорового та якісного життя нинішніх та майбутніх поколінь. Освіта для сталого розвитку в навчальному процесі передбачають такі зміни:

1. Для педагогів – це перехід від передачі знань до створення умов для їх активного засвоєння та отримання практичного досвіду.
2. Для дітей – це перехід від пасивного засвоєння знань до активного їх пошуку, практичного осмислення (висловлювати та відстоювати

власну точку зору, вміти приймати самостійні рішення у власному повсякденному житті).

Освітня стратегія і тактика в інтересах сталого розвитку реалізується на засадах одного з напрямів гуманістичної педагогіки – педагогіки емпвауерменту (з англ. empowerment – надання людині мотивації й натхнення до дії) [1, с. 56].

Працюючи над проблемою формування в дітей дошкільного віку соціально доцільної поведінки на засадах педагогіки «емпауерменту», перед нами постали певні питання:

– Як побудувати роботу з виховання культури ресурсозбереження у дітей дошкільного віку?

– Як зробити освітній процес не відірваним від реального життя?

Звернувшись до досвіду зарубіжних країн, побачили, що процес провадження сталого розвитку за кордоном почався значно раніше, ніж в нашій країні. Там велика увага приділяється викладанню наук про Землю, про життя. Важливе значення в цьому процесі мають спеціальні господарства, в яких діти можуть спілкуватися з тваринами, доглядати за ними.

У Західній Європі екологічне виховання починається з трьох років. В дитячих садках Болгарії дітей знайомлять із природою в процесі ігор, в їхній трудовій діяльності на присадибних ділянках. У Норвегії працівники дитячих садків зобов'язані мати спеціальну підготовку, повинні знати основи екології та охорони природи, стан природних ресурсів своєї країни, володіти методиками екологічної освіти і виховання. Фінляндія – систематичне екологічне дошкільне навчання починає з 5 років у спеціальних Центрах природи. Цікава форма залучення дітей до природи є у Швеції, де вже 40 років працюють лісові школи – школи Мулле, створені за ініціативою Госта Фрома.

Вигадана Госта Фромом казка з роками втілилась у стрімку науку (педагогіка+екологія) і широку практику природних шкіл Швеції у вигляді так званих «сходинок розвитку». На першій сходинці дітей вчать любити природу, щоб малюку було приємно і весело в будь-яку погоду. На другій – малюк сповнений вражень і вчиться спостерігати за природним довкіллям. На третій – дитина починає розуміти, що все живе і неживе в природі взаємопов'язано. На четвертій – дитина впевнюється, що люди можуть впливати на природу, але це природі, не завжди на користь. Іноді навіть на шкоду! На п'ятій сходинці – дитина починає розуміти, що вона теж частинка природи, яку треба берегти, а не

руйнувати. Шоста сходинка – доросла людина приймає рішення, від яких залежить не лише екологія країни, але й життя людини в ній.

Упродовж останніх шести років в Україні діє спільний зі Швецією проект «Освіта для сталого розвитку в дії». Одна з часток цього проекту втілений у життя дитячих садків нашого міста у вигляді книжечки «Чепурик- захисник довкілля». Тому ми залучили в життя нашої групи іграшкового персонажа Чепурика, який слідкує за станом довкілля в нашому місті. Разом з ним діти ходять на прогулянки, екскурсії, проводять досліди, вчаться раціонально використовувати природні ресурси, берегти природу та жити за принципом трьох «з» – зменшуй, збирай, застосовуй [2, с. 1-19].

Працюючи за програмою «Дошкільнятам – освіту для сталого розвитку», Н. Гавриш, О. Пометун, впроваджували в роботу сучасні підходи до організації навчального процесу, переплітаючи економічні, соціальні й екологічні аспекти життя людини [5].

Так, наприклад, інформування членів суспільства про основні проблеми сталого розвитку через еколого-інформаційні листівки – «Бережи воду», «Маленькі таємниці великої економіки», « Не паліть листя – не забруднюйте повітря», буклети «Пластикові пакети в смітті – проблема для нащадків», «Не будь байдужим – захисти рідну землю!», які спонукали дорослих замислитися над своєю життєвою позицією. Виготовлення з дітьми та батьками книги «Скарг природи Сватівщини» дало змогу побачити наслідки «господарування» людини в природі рідного краю. Тому діти та батьківська громада активно взяли участь у екологічних акціях: «Здай батарейку – збережи природу рідного міста», «Збережи ялинку», «Бережи воду!», «Здай макалатуру – збережи ліс», «Зимою кожній пташині – по зернині», «Природа наш дім, сміттю немає місця в нім», «Паперові відходи, які допоможуть зберегти природні ресурси», «Вода – скарб природи», сімейний проект «Посади дерево роду». Спільно з батьками та дітьми провели брей-ринг « Життя без сміття», розваги «Свято Картоплі», «Теремок на новий лад». Наші діти стали членами Всеукраїнської дитячої спілки «Екологічна варта» та отримали право носити значок цієї організації. Це дало дітям упевненості в тому, що вони в змозі захищати природу, а тому звикають жити за принципами сталого розвитку, починають контролювати не лише свої дії та дії одне одного, а і дії дорослих та батьків. Тобто діти стають ініціаторами дій, спрямованих на сталий розвиток. Дошкільнята взяли участь в інтернет – конкурсах «Екологічної варти»: «Замість

ялинка – зимовий букет», «Пташиний друг». Виготовили разом з вихователем «Екологічну абетку» з правилами природокористування. За ініціативою дітей, батьківська громада долучилась до челленджа ««Екоторбинка замість пластикового пакету», розмістивши світлини з екоторбинами на стенді «А вам слабо?». Та стали активними учасниками ярмарку «Шедеври з побутових відходів» та міської благодійної акції «Віддай якщо не носиш, візьми якщо потрібно».

Інтенсивне зміна навколишнього життя, активне проникнення науково-технічного прогресу в усі її сфери диктують педагогу необхідність вибирати більш ефективні засоби навчання і виховання на основі сучасних методів і нових інтегрованих технологій.

На мій погляд одним з перспективних методів по впровадженню ідей сталого розвитку є метод проектної діяльності. Він ґрунтується на особистісно-орієнтованому підході до навчання і виховання, розвиває пізнавальний інтерес до різних областей знань, формує навички співпраці, дає дитині можливість експериментувати, синтезувати отримані знання, розвивати творчі здібності та комунікативні навички. А найголовніше – у роботі над проектами можна вдало поєднувати різні методи, прийоми та форми діяльності дітей, такі як:

- ТРВЗ;
- Методи критичного мислення кола Лоуллія та риба Фішбоун, кубик Блума;
- Методика схем-моделей у лексично-граматичній роботі (автор Крутій К.);
- Коректурні таблиці Н. Гавриш;
- моделювання;
- спостереження;
- експериментування;
- практично-дослідницька діяльність;
- різні види ігор;
- образотворча діяльність;
- міні-музеї;
- асоціативні вправи (подивитися на звичне незвичним поглядом);
- створення колекцій;
- віртуальні та реальні екскурсії;
- Сторітеллінг;
- STREAM-лабораторії;

– участь в дитячих екологічних організаціях (Всеукраїнська дитяча організація «Екологічна варта», наприклад).

Проектування також орієнтоване на унікальні відносини «дитина-дорослий», які будуються на співучасті в діяльності. Вирішуючи пізнавально-практичні завдання разом з дорослими і однолітками, діти вчать сумніватися, мислити критично. Пережиті при цьому позитивні емоції підвищують впевненість в своїх силах, спонукають до нового пошуку знань, до перевірки наявних. Вчать орієнтуватися в інформаційному просторі, виконувати соціальні ролі (лідера, виконавця, посередника), бачити проблему, аналізувати її з різних точок зору, висувати гіпотези, робити висновки, приймати рішення [3, с. 14-16].

В результаті проектно-дослідницької діяльності дошкільники дізналися, як заощаджувати ресурси, приводячи власні приклади втілення цих правил в реальному житті. Діти аргументовано доводять свою думку, чому важливо заощаджувати ресурси планети Земля, як це може позначити на подальшому існуванні людей на планеті. Дошкільники вміють проводити власні досліді для визначення важливості збереження чистоти природи, ощадливого використання електроенергії, води, а також активно залучають до цього батьків.

Застосування педагогіки «Емпаумерменту», починаючи з дошкільного віку, може стати змістовним ядром виходу з кризової ситуації, вирішенням проблеми погіршення загального стану планети, а згодом і вирішення таких нагальних проблем, як соціалізація в суспільстві та формування природо-екологічної компетенції дошкільників, продиктована нормативами Базового компонента дошкільної освіти в Україні.

Список використаних джерел:

1. Висоцька О.Є. Освіта для сталого розвитку. Дніпропетровськ : «Роял Принт», 2011. С. 201.
2. Данчева О., Гуркіна Н., Цибульський А. Чепурик – захисник довкілля, Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України, швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні -Despro» та Сватівського міського голови Рибалко Е.В. 2015. С. 19.
3. Маршицька В. Екологічні проекти. *Дошкільне виховання*. 2001. № 5. С. 14–16.

4. Підліснюк В., Рудик І., Кириленко В., Вишенська І., Маслюківська О. Сталий розвиток суспільства: роль освіти. Київ : видавництво СПД «Ковальчук», 2005. С. 89.

5. Гавриш Н., Пометун О. Парціальна програма дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. 2019. С. 23.

Плекан Т.О.

аспірантка,

Науковий керівник: Чайка В.М.

доктор педагогічних наук, професор,

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЇ ВИДІВ ДИТЯЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У сучасному світі гостро стоїть проблема всебічного розвитку компетентної особистості, яка готова бути самостійною у прийнятті своїх рішень та готовим брати на себе відповідальність. Центром освітнього процесу є дитина: її унікальність та розвиток життєвонеобхідних вмінь і навичок; висуваються якісно нові вимоги до організації навчально-виховного процесу в закладах дошкільної освіти.

Зважаючи на одну з особливостей дітей дошкільного віку – цілісне сприймання навколишнього середовища, важливо, щоб навчання та формування певних вмінь та навичок відбувалось у системі. Інтеграція – це процес, який спрямований на те, щоб зробити навчання та виховання цілісним і систематичним.

Результати аналізу історико-педагогічних досліджень свідчать, що проблему інтеграції в освіті приділялася увага в усі періоди розвитку педагогіки і школи, як вітчизняної, так і зарубіжної. Серед вітчизняних науковців, які досліджували цю тему були: Л. Барилкіна, Л. Вороніна, Н. Гавришин, С. Гончаренко, І. Дьоміна, Н. Захарова, М. Іванук, А. Коломієць, Н. Костюк, С. Клепко, К. Крутій, А. Макаренко, Ю. Мальований, А. Миронов, М. Прокоф'єва, О. Савченко, О. Сніса-